

Державно-приватне партнерство як механізм фінансування житлово-комунального господарства

О.С. ВАВРИЧУК

*Тернопільський національний економічний університет
46020, Україна, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11
oksanavav@mail.ru*

Житлово-комунальне господарство України залишається сьогодні у край незадовільному стані. Ця соціально значима ланка економіки потребує негайного реформування. І, насамперед, це стосується фінансування галузі.

Система фінансування житлово-комунального господарства (ЖКГ), яка існувала за часів СРСР в ринкових умовах господарювання є неприйнятною і неефективною, вона не може забезпечити ні інтереси держави, ні інтереси населення.

Як свідчить зарубіжний досвід і, зокрема, практика постсоціалістичних країн дієвим механізмом фінансування ЖКГ є державно-приватне партнерство. Так, в Росії уже з 1990-х років діють проекти державно-приватного партнерства в сфері водопостачання і очистки стічних вод [1]. Проте особливої актуальності державно-приватне партнерство набуло в останні десять років, причиною чого стало ускладнення виконання державою соціально значимих функцій – з одного боку та зацікавленість бізнесу у нових об'єктах для інвестування – з другого [2].

На думку більшості вчених, найбільш успішний досвід державно-приватного партнерства напрацьований у Великобританії. Суть державно-приватного партнерства у цій країні полягала в тому, щоб у рамках договорів про державно-приватне партнерство передати приватному сектору функції фінансування (будівництва, реконструкції, експлуатації, управління і т.д.) об'єктів соціально-культурної і виробничої інфраструктури, які перебували в державній власності [3].

З огляду на те, що на сучасному етапі держава неспроможна в повній мірі фінансувати більшість галузей національної економіки, можна зробити висновок, що подальший розвиток ЖКГ в Україні

безпосередньо залежить від залучення до процесу фінансування недержавних організацій, здатних мобілізувати додаткові до бюджетних джерел фінансування кошти. Тобто використання механізмів державно-приватного партнерства при фінансуванні ЖКГ.

Сьогодні в Україні є всі умови для реалізації державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві. Прийнято ряд нормативно-правових актів і програм, зокрема, Закони України «Про концесії» від 16 липня 1999 року та «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» від 11 червня 2009 р., Концепція розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві від 16 вересня 2009 р., і нарешті, Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р., який набирає чинності 30.10.2010 р. і усуває останні вагомні перепони на шляху до реалізації в Україні державно-приватного партнерства у сфері ЖКГ.

Таким чином, з боку держави зроблено перші кроки щодо створення нового, багаторівневого механізму фінансування житлово-комунального господарства, який передбачає залучення не лише коштів державного та місцевих бюджетів, а й коштів населення, юридичних осіб різних форм власності та господарювання.

Державно-приватне партнерство зводиться до того, що не держава приєднується до проектів бізнесу, а, навпаки, держава запрошує бізнес взяти участь у реалізації соціально значимих проектів. Державно-приватне партнерство застосовується у проектах, де ресурси приватного сектора використовуються для надання послуг, які традиційно надаються державою зокрема, житлово-комунальних послуг [1].

Держава та приватні інвестори об'єднують свої зусилля та фінансові ресурси для модернізації об'єктів житлово-комунального господарства і відновлення житлового фонду, розподіливши між собою не лише прибутки, які планується отримати від надання житлово-комунальних послуг, а і ризики, пов'язані з діяльністю у цій сфері [4]. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [5] передбачає справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у

рамках державно-приватного партнерства. Проте, зарубіжні експерти вважають, що на початковому етапі розвитку державно-приватного партнерства держава, щоб подолати страх та невпевненість приватних партнерів, може брати більшу частину ризиків на себе. Але з часом, з отримання необхідного досвіду, розподіл ризиків може ставати більш справедливим. Інакше сама форма партнерства втратить усякий сенс [1].

Як свідчить практика Росії, бізнес з обережністю ставиться до участі в проектах державно-приватного партнерства через бюрократизацію процедур, потенційні партнери стверджують про високий ризик, пов'язаний з проектами державно-приватного партнерства через часову довготривалість таких проектів, яка складає 15-30 років, і можливого зниження їх урядової підтримки на протязі цього терміну [6].

Бюджетний кодекс України [7] від 8.07.2010 р., який набирає чинності 1.01.2011 р. визначає термін «інвестиційна програма (проект)», наводить класифікацію кредитування бюджету, яка систематизує кредитування бюджету за типом позичальника та поділяє операції з кредитування на надання кредитів з бюджету і повернення кредитів до бюджету, а також передбачає державні гарантії для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України, які може надавати Кабінет Міністрів України у межах, визначених законом про Державний бюджет України та місцеві гарантії, які можуть надаватися за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної міської ради для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України, що належать до комунального сектору економіки, розташовані на відповідній території та здійснюють на цій території реалізацію інвестиційних програм (проектів), метою яких є розвиток комунальної інфраструктури або впровадження ресурсозберігаючих технологій, що знижує ризик фінансування проектів ЖКГ.

На наш погляд, на основі практики країн, де державно-приватне партнерство займає чільне місце при фінансуванні проектів у житлово-комунальному господарстві, в Україні потрібно створити ряд інституційних структур, які б сприяли практиці поширення і

використання передового досвіду державно-приватного партнерства у ЖКГ.

1. Кашин Сергей. Не в дружбу, а в госслужбу // Секрет фирмы. – 2005. – № 30(117). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=862040>

2. Государственно-частное партнёрство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org>

3. Амуц Д.М. Государственно-частное партнерство. Концессионная модель совместного участия государства и частного сектора в реализации финансово-емких проектов [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cultinfo.ru/cultura/2006-04/partnerstvo.htm#00>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві»: за станом на 16.09.2009 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1184-2009-%F0>

5. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1.07.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 160 – Орієнтир. – № 34. – С. 9-11.

6. Совфед инициирует разработку федерального закона о государственно-частном партнерстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.regnum.ru/news/991064.html>

7. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 151 – С. 9-24.